

แนวปฏิบัติทางการบัญชีและปัญหาในทางปฏิบัติของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี The Accounting Practices and Problems of Leasing Companies in Ubon Ratchathani Province

ปาณมน วิยะชัย¹

จริยา อ่อนฤทธิ์²

prair_w@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีและภาษี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า กิจการส่วนใหญ่ที่ทำธุรกรรมด้านการให้เช่าเป็นบริษัทจำกัดที่จำหน่ายสินค้าควบคู่กับการให้เครดิตทางการเงิน ทั้งนี้สัญญาเช่าที่นิยมทำคือ สัญญาเช่าซื้อ โดยจะบันทึกบัญชีแบบสัญญาเช่าการเงิน รองลงมาเป็นสัญญาเช่าสี่ซึ่งซึ่งส่วนใหญ่จะบันทึกบัญชีแบบสัญญาเช่าดำเนินงาน เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิดของสรรพากรและสะดวกในการทำความเข้าใจ ในการจัดทำสัญญาเช่าซื้อนิยมกำหนดอายุสัญญาตามความต้องการของผู้เช่า คำนวณค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงและรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ทั้งนี้การบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของกิจการส่วนใหญ่เป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด แต่ข้อสังเกตที่พบจากการศึกษาคือไม่มีกิจการใดเลยที่ปรับปรุงประเภทสัญญาเช่าระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปีเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อให้งบการเงินสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง สำหรับปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้ทำบัญชีขาดความรู้ในการบันทึกบัญชีและการคำนวณภาษี ดังนั้น กิจการควรอบรมผู้จัดทำบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและภาษี เพื่อช่วยลดข้อผิดพลาด นอกจากนี้กิจการควรบันทึกบัญชีแยกรายการค่าใช้จ่ายต้องห้ามต่าง ๆ หรือ ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา เพื่อความสะดวกในการปรับปรุงรายการเพื่อเสียภาษีต่อไป

คำสำคัญ: 1) สัญญาเช่าการเงิน 2) สัญญาเช่าดำเนินงาน 3) สัญญาเช่าซื้อ 4) สัญญาเช่าสี่ซึ่ง

Abstract

The research aimed to study accounting and taxation performances, problems and barriers of procedure of leasing companies in Ubon Ratchathani province. The research found that most companies provided products coupled with financial credit in order to make the hire-purchase agreement and recorded as financial lease whereas most leasing contracts considered as operating leases which were easy to understand. Hire purchase payment condition was designed by requirement of customer. The calculation of depreciation for rental property was mostly a straight line. The interest income was recognized on an effective interest rate basis. The recording and disclosure of information in financial statements were based on Accounting Standards. In this study, all companies did not reclassify long term leasing contract to current asset to reflect the actual performance. Problems of leasing business were lacking of knowledge and understanding in accounting and tax payment. Thus, leasing company should train the accountancies on accounting procedure and tax to reduce errors. Beside, prohibited expenses such as lease and depreciation should record separately to facilitate tax payment preparation.

Keywords: 1) Financial Lease 2) Operation Lease 3) Hire Purchase 4) Leasing Contract

¹ อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

² อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทนำ

สัญญาเช่าเป็นสัญญาที่ได้รับความนิยมในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากผู้มียาได้น้อยไม่สามารถซื้อสินค้าที่มีราคาสูงโดยวิธีการซื้อขายธรรมดาได้ ในขณะที่การเช่ายังไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่ต้องจ่ายเงินดาวน์ อีกทั้งยังสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากสินทรัพย์ล้าสมัยได้ด้วย (อัญชลี วิรุฬห์จรรยา, 2557; สมเดช โรจน์ศรีเสถียร และคณะ, 2550) แต่ถึงแม้ว่าการทำธุรกรรมให้เช่าจะได้รับความนิยมและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้นได้ ปัจจุบันผู้ประกอบการยังประสบปัญหาด้านแนวปฏิบัติทางบัญชี (พิระพา อุดชี, 2553) และแนวปฏิบัติทางภาษีที่แตกต่างกันอยู่ (วิรินทร์ มาศเมฆ, 2551) ทั้งนี้เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดให้กิจการต้องจัดทำและนำเสนอการเงินตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 17 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง สัญญาเช่า โดยจำแนกประเภทและบันทึกบัญชีสัญญาเช่าตามลักษณะการใช้ประโยชน์ ออกเป็นสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงาน ทั้งนี้หากผู้เช่าสามารถใช้ประโยชน์ได้เสมือนว่าเป็นเจ้าของสินทรัพย์นั้นจริง จะถือว่าสัญญาเช่าดังกล่าวเป็นสัญญาเช่าการเงิน กิจการจะบันทึกบัญชีเสมือนว่าขายสินทรัพย์ดังกล่าวออกจากแล้วทั้งจำนวน และรับรู้รายได้ดอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นในแต่ละงวดที่มีการจ่ายชำระ แต่หากไม่เข้าเงื่อนไขของสัญญาเช่าการเงินข้างต้น จะถือเป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน กิจการจะรับรู้เป็นรายได้ค่าเช่าในแต่ละงวดที่ถึงกำหนดชำระแทนความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้มีการพิจารณาประเภทสัญญาเช่าที่ผิดจากความเป็นจริง รวมถึงความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงเงื่อนไขและบันทึกเป็นสัญญาเช่าที่กิจการได้ประโยชน์มากกว่า (นัฐวุฒิ สุวรรณยั่งยืน, 2554)

นอกจากปัญหาในการบันทึกบัญชีแล้วการจำแนกประเภทสัญญาเช่าดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักสรรพากร ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาประเภทสัญญาเช่าตามหลักมาตรฐานการบัญชีต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์เป็นหลัก ในขณะที่แนวทางของสรรพากรพิจารณาจากการโอนกรรมสิทธิ์แทน ส่งผลให้สัญญาเช่าบางประเภทที่รับรู้แบบสัญญาเช่าการเงินต้องคำนวณกำไรเพื่อเสียภาษีใหม่ โดยบวกกลับหรือหักออกบางรายการที่รับรู้

แตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาการคำนวณภาษีไม่ถูกต้องและปัญหาค่าปรับต่าง ๆ ตามมา

นอกจากปัญหาด้านการบัญชีแล้ว ในการดำเนินงานของกิจการให้เช่าเองยังมีความซับซ้อนกว่าการซื้อขายสินค้าโดยปกติ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการจัดเก็บเอกสารหรือการติดต่อกันระหว่างผู้เช่า ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่เช่า การประเมินหรือขอสินเชื่อโดยผู้ให้เช่า การเก็บข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ของสินทรัพย์ เพื่อจัดทำสัญญา การกำหนดเงื่อนไขการจ่ายชำระหนี้ในแต่ละงวด รวมถึงเงื่อนไขที่กำหนดภายหลังสิ้นสุดสัญญาเช่าที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นให้ผู้เช่าคืนสินทรัพย์ การโอนกรรมสิทธิ์ให้ การให้สิทธิเช่าต่อหรือการให้สิทธิเลือกซื้อสินทรัพย์นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองในราคาที่ต่ำเป็นต้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553) จากความซับซ้อนและความแตกต่างกันในแนวปฏิบัติของแต่ละสัญญา ก่อให้เกิดปัญหาด้านการบันทึกบัญชี ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดทำงบการเงินต้องตระหนักถึงความสำคัญ ความแตกต่างในการจัดทำงบการเงินเพื่อการบริหารงานและเพื่อการคำนวณภาษี รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานต่อไป

จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ให้บริการด้านการให้เช่าในอัตราการเติบโตเมื่อเทียบกับธันวาคม พ.ศ.2552 สูงถึง 400% ซึ่งเป็นร้อยละที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตของธุรกิจประเภทอื่น (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดอุบลราชธานี, 2553) ดังนั้น การศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีรวมถึงปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจให้เช่า จึงจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้ประกอบการรวมถึงผู้ที่สนใจทั่วไปเพื่อการเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมถึงเพื่อให้ตระหนักถึงการจัดทำงบการเงินถูกต้องตามหลักมาตรฐานการบัญชีและถูกต้องในการคำนวณภาษีของสรรพากรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติทางการบัญชีของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาภาษีที่เกี่ยวข้องกับกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของ
กิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้จัดทำบัญชี หรือ ผู้ที่
สนใจทราบแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับธุรกรรมให้เช่า
ของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้จัดทำบัญชี หรือผู้ที่
สนใจ ทราบหลักเกณฑ์ทางภาษีของกิจการให้เช่าใน
จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้ที่สนใจ หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องทราบปัญหาในการดำเนินงาน การจัดทำ
บัญชีและภาษีของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี

นิยามศัพท์

สัญญาเช่าลิขสิทธิ์ หมายความว่า สัญญาให้เช่า
ทรัพย์สินซึ่งผู้ให้เช่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและนำออก
ให้เช่าโดยให้คำมั่นว่า เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า

สัญญาเช่าซื้อ เป็นสัญญาที่เจ้าของทรัพย์สิน
เอาทรัพย์สินของตนออกให้ผู้อื่นเช่า เพื่อใช้สอยหรือ
เพื่อให้ได้รับประโยชน์ และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สิน
นั้น หรือจะให้ทรัพย์สินที่เช่าตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อ
เมื่อได้ใช้เงินจนครบตามที่ตกลงไว้โดยการชำระเป็น
งวด ๆ จนครบตามข้อตกลง

สัญญาเช่าทรัพย์สิน เป็นสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งที่
เรียกว่า ผู้ให้เช่า ตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า
ผู้เช่า ได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใด
อย่างหนึ่ง ชั่วระยะเวลาอันจำกัดและผู้เช่าตกลงจะให้
ค่าเช่าเพื่อการนั้น

สัญญาเช่าการเงิน หมายถึง สัญญาเช่าที่โอน
ส่วนใหญ่ของความเสี่ยงและผลตอบแทนทั้งหมดไป
ให้กับผู้ครอบครองทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจจะมีหรือไม่มี
การโอนกรรมสิทธิ์ให้จริง

สัญญาเช่าดำเนินงาน หมายถึง สัญญาเช่าที่
มิใช่สัญญาเช่าการเงิน

หลักกฎหมายภาษีอากร เป็นการคำนวณ
รายได้และรายจ่ายของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติ
บุคคลซึ่งประกอบกิจการให้เช่าซื้อหรือขายผ่อนชำระ
ซึ่งกรรมสิทธิ์ยังไม่ได้โอนไปยังผู้ซื้อ และมีอายุสัญญา
เกินหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชีให้ใช้เกณฑ์สิทธิ โดย
บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นจะนำกำไรดังกล่าว

รวมคำนวณ เป็นรายได้ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี
ตามงวดที่ถึงกำหนดชำระก็ได้ และการจัดสรรกำไร
เป็นของแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีจะใช้วิธีการตาม
หลักบัญชีที่รับรองทั่วไปวิธีใดก็ได้ จะใช้วิธีการตาม
หลักบัญชีที่ รับรองทั่วไปวิธีใดก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิจจา เหลืองวิโรจน์ (2547) ได้ทำการศึกษา
เปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานฉบับที่ 29 เรื่องการ
บัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว (ปรับปรุง พ.ศ.
2546) กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่อง การบัญชี
เกี่ยวกับการเช่าซื้อ ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ พบว่าแนวทาง
ของมาตรฐานการบัญชีสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ
ของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งได้เพิ่มเติม
หลักการในการจำแนกประเภทสัญญาเช่า รวมถึงได้มี
การเปลี่ยนแปลงเนื้อหา เช่น การรับรู้และการปันส่วน
รายได้ การพิจารณาทางด้านภาษีการเพิ่มสถานการณ์
ในการวิเคราะห์เป็นสัญญาเช่าการเงิน รวมถึงกำหนด
แนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ฐิติพร ฐิติจำเริญพร (2545) ได้ศึกษาแนว
ปฏิบัติทางการบัญชีของกิจการลิขสิทธิ์ ในอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจการลิขสิทธิ์ในจังหวัดเชียงใหม่
ส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของกิจการลิขสิทธิ์ตามที่
กฎหมายกำหนด มีการบันทึกบัญชีและการรับรู้รายได้
ในลักษณะสัญญาเช่าดำเนินงานมากกว่าสัญญาเช่า
ด้านการเงิน การรับรู้รายได้ในปัจจุบันใช้เกณฑ์คงค้าง
ปัญหาที่พบ คือ เงินมัดจำซึ่งกิจการถือเป็นหนี้สินที่
ต้องจ่ายคืนให้กับผู้เช่าเมื่อสิ้นสุดสัญญา หากผู้เช่า
ต้องการซื้อสินทรัพย์นั้น เงินมัดจำดังกล่าวจะโอนไป
เป็นราคาซากทำให้ราคาซากของสินทรัพย์สูงกว่าปกติ
นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่อง การหาผู้ซื้อสินทรัพย์ ณ
วันสิ้นสุดสัญญาเช่า ดังนั้น ทางแก้ไข คือ ควรระบุใน
สัญญาให้ชัดเจนหรือให้ผู้เช่าเป็นผู้รับประกันค่าซาก
ของสินทรัพย์นั้น เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

พิระพา อุดสี (2553) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติและ
ปัญหาทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่า: กรณีศึกษา
กิจการให้เช่าเครื่องจักร พบว่า บริษัทกรณีศึกษาปฏิบัติ
ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 17 สัญญาเช่า (ปรับปรุง
2552) โดยศึกษาจากบริษัทด้านผู้ให้เช่าและด้านผู้เช่า
ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้เช่ามีการบันทึกบัญชีเป็นไป
ตามมาตรฐานการบัญชีในขณะที่ผู้เช่า มีแนวปฏิบัติ

ทางการบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีกำหนดเช่นกัน ยกเว้นเรื่องการรับรู้ดอกเบียจ่ายเป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งกิจการรับรู้ตามสัญญาด้วยอัตราคงที่ตัดจ่ายเท่ากันทุกงวด ขณะที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้ใช้อัตราดอกเบียตามนัยของสัญญาเช่าหรือให้ใช้อัตราดอกเบียเงินกู้ยืมส่วนเพิ่มของผู้เช่าเป็นอัตราคิดลดเพื่อคำนวณมูลค่าปัจจุบันกำหนด นอกจากนี้ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีมีข้อความไม่ครบถ้วนตามที่กำหนด

เรือนจิตร ทองดี (2551) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่องสัญญาเช่า โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิม คือ ฉบับที่ 7 เรื่องการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อ ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ และฉบับที่ 29 เรื่องการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว จากการศึกษาพบว่า การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย การคำนวณดอกเบียให้ผู้ให้เช่าซื้อ การรับแลกเปลี่ยนสินค้า การปิดบัญชีก่อนครบกำหนดสัญญา การโอนสิทธิการเช่าซื้อให้บุคคลอื่น การผิดสัญญาและการยึดสินค้าคืน การตีราคาสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นงวด รวมถึงการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เดิม ทั้งนี้สาระสำคัญที่แตกต่างจากฉบับเดิม คือ การรับรู้กำไรที่เกิดจากการขายเป็นรายได้ และการรับรู้ดอกเบียโดยให้ใช้วิธีอัตราดอกเบียที่แท้จริงเท่านั้น

วรลักษณ์ วรรณโล (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อ พบว่า มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้รับรู้กำไรจากการขายเป็นรายได้ทั้งจำนวนในรอบระยะเวลาบัญชีที่มีการให้เช่าซื้อ หรืออาจรับรู้กำไรเป็นรายได้ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีตามงวดที่ถึงกำหนดชำระก็ได้ ส่วนดอกผลเช่าซื้อให้รับรู้เป็นรายได้ตามงวดที่ถึงกำหนดชำระ สำหรับหลักเกณฑ์ทางภาษียึดหลักเดียวกับบัญชี แต่ข้อแตกต่างสำคัญได้แก่หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในการชำระภาษี จนกว่าจะมีการบอกเลิกสัญญาส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบภาษีมูลค่าเพิ่ม แม้ว่าจะไม่ได้รับเงินค่างวด ทำให้เป็นฝ่ายที่ต้องมีภาระในการสำรองค่าใช้จ่ายดังกล่าว

วิรินทร์ มาศเมฆ (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีปฏิบัติทางบัญชีและภาษีเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินตามมาตรฐานบัญชีฉบับที่ 29 โดยศึกษาบริษัทผู้ให้เช่าและบริษัทผู้เช่า พบว่าทางบัญชีได้แบ่งสัญญาเช่าออกเป็นสองประเภท คือ สัญญาเช่าดำเนินงาน และสัญญาเช่าการเงิน ขณะที่ตามประมวลรัษฎากรและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งสัญญาเช่าออกเป็น สัญญาเช่าซื้อ และสัญญาเช่าทรัพย์ ทั้งนี้จากการศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีของผู้ให้เช่าเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี แต่ทางด้านผู้เช่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องการใช้อัตราคิดลด และนำเงินค่างวดที่ชำระมาหักเป็นค่าเช่าและนำค่าเสื่อมราคา ดอกเบีย มาบวกกลับเพื่อให้ได้กำไรทางภาษี

สมบัติ เกริกชัยวัน (2542) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาในทางปฏิบัติของกิจการเช่าซื้อ พบว่าปัญหาสูงสุด คือ ปัญหาด้านการจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม รองลงมาเป็นเรื่องการเรียกสินทรัพย์คืน และการขายสินทรัพย์ที่ยึดคืน ตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้บริษัทส่งเสริมความรู้ด้านการทำบัญชีให้กับนักบัญชีเพื่อให้การจัดทำงบการเงินมีความถูกต้องต่อไป

สุเทพ พงษ์พิทักษ์ (2546) ได้กล่าวถึงหลักการบัญชีภาษีอากรสำหรับการให้เช่าซื้อและธุรกิจลีสซิ่งไว้ว่า สำหรับผู้ให้เช่าซื้อ การให้เช่าซื้อเป็นสัญญาซึ่งเจ้าของสินทรัพย์ซึ่งเรียกว่า ผู้ให้เช่าซื้อนำสินทรัพย์ของตนเองออกให้เช่า โดยตกลงค่าเช่าซื้อเป็นงวด ๆ เมื่อครบกำหนดที่เช่าซื้อแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อให้ค้ำประกันว่าจะโอนขายทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อหรือให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตกเป็นของผู้ให้เช่าซื้อ สัญญาต้องทำเป็นหนังสือเท่านั้นมิฉะนั้นจะตกเป็นโมฆะ เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น

สิจิตรา ตูลาเดชานนท์ (2549) ได้ศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธุรกิจ ลีสซิ่งในประเทศไทย พบว่า ธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยเกือบทั้งหมดมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างไปจากมาตรฐานการบัญชี โดยธุรกิจลีสซิ่งของประเทศไทยมีรูปแบบทางกฎหมายทั้งสัญญาเช่าซื้อและสัญญาเช่าระยะยาว ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและพัฒนาจากกฎหมายสัญญาของไทย ทั้งนี้ IAS No.17 และ SFAS No.13 ไม่ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชีเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย จึงทำให้

มาตรฐานการบัญชีไทยไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับแนวปฏิบัติทางธุรกิจลิสซิงในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กิจการให้เช่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 86 แห่ง โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีของกิจการจำนวน 15 แห่ง ผู้ทำบัญชีจากสำนักงานบัญชีผู้ประกอบการและผู้ตรวจสอบบัญชีประจำสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติในด้านการจัดทำบัญชีและใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาระดับปัญหาในการดำเนินงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และงบการเงินในระหว่างปี 2553-2554

อนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดทำบัญชีประจำบริษัท เพื่อให้เห็นปัญหาในการจัดทำบัญชีตลอดจนกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมให้เช่า แต่จากการศึกษาพบว่า กิจการในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ไม่นิยมจ้างพนักงานบัญชีประจำ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน จึงใช้การสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ทำบัญชี ณ สำนักงานบัญชีที่กิจการต่าง ๆ ว่าจ้าง นอกจากนี้ เพื่อให้การศึกษาสามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงด้านการดำเนินงานด้วย ผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเพิ่มเติมจากผู้ประกอบการและผู้ตรวจสอบบัญชี เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด

การศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีนี้ได้เปรียบเทียบกับแนวทางที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 17 เรื่องสัญญาเช่า (ปรับปรุง 2552) มาตรฐานรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ และแนวปฏิบัติตามประมวลรัษฎากร ตามมาตราที่ 572 ว่าด้วยการเช่าซื้อ มาตราที่ 537 ว่าด้วยการเช่า หลักเกณฑ์ของสัญญาเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงตามทป.1/2528 และคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.155/2549 กำหนดไว้ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ภาพรวมการดำเนินกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี

กิจการให้เช่าส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานีร้อยละ 67 เป็นบริษัทจำกัด ดำเนินธุรกิจจำหน่ายสินค้าควบคู่กับการให้เครดิตทางการเงิน ทั้งนี้การให้เครดิตทางการเงินพิจารณาจากความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าก่อน กล่าวคือหากลูกค้ามีความสามารถในการจ่ายเงินแน่นอน กิจการจะเป็นผู้ให้เครดิตเอง แต่หากลูกค้ามีความเสี่ยงสูง กิจการจะส่งไปยังบริษัทการเงินภายนอกหรือบริษัทการเงินในเครือเพื่อให้เครดิตทางการเงินแทน นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า สิทธิประโยชน์ที่ให้เช่า ได้แก่ ยานพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 78 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องจักรและเครื่องมือก่อสร้าง คิดเป็นสัดส่วนรองลงมา คือ ร้อยละ 11 ตามลำดับ

สัญญาเช่าที่กิจการนิยมจัดทำ คือ สัญญาเช่าซื้อ คิดเป็นร้อยละ 89 โดยส่วนใหญ่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยประมาณ 1.8-2% ทั้งนี้จากการศึกษา กิจการพิจารณาอัตราดอกเบี้ยจากการเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารกับอัตราดอกเบี้ยของกิจการคู่แข่ง สำหรับสัญญาที่นิยมทำรองลงมา คือ สัญญาขายผ่อนชำระ ซึ่งกิจการที่ทำธุรกรรมนี้ส่วนใหญ่จะระบุเงื่อนไขในสัญญาเช่นเดียวกันกับการเช่าซื้อ โดยกำหนดว่าจะโอนกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้น ๆ เมื่อลูกค้าจ่ายชำระเงินครบถ้วนแล้ว สำหรับสัญญาเช่าลำดับถัดมาคือสัญญาเช่าลิสซิง ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่ ท.ป.176/2552 มาตรา 3 เตรส แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้กิจการที่ทำธุรกรรมลิสซิงต้องเป็นนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 60 ล้านบาท เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และมีระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ทั้งนี้หากเช่าเงื่อนไขจะได้รับยกเว้นภาษีหัก ณ ที่จ่ายตามอัตราร้อยละ 5 ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากิจการที่ให้เช่าลิสซิงส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 66 มีเงินทุนจดทะเบียนไม่ถึง 50 ล้านบาท ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กิจการส่วนใหญ่ไม่ใช่กิจการลิสซิงแบบเต็มรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนดสอดคล้องกับการศึกษาของนิติพร จำเริญพร (2545) และโชติชัย สุวรรณภรณ์ (2549) ที่พบว่า กิจการลิสซิงส่วนใหญ่ไม่เข้าเงื่อนไขกิจการ

ลิสซิงแบบเต็มรูปแบบ จึงส่งผลให้ไม่ได้รับการยกเว้นภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 5 ดังกล่าว

2. นโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับสัญญาเช่า

2.1 การจำแนกประเภทของสัญญาและการบันทึกบัญชี ณ วันเริ่มต้นสัญญา

1) สัญญาเช่าซื้อ

กรณีกิจการทำสัญญาเช่าซื้อจะบันทึกบัญชีเป็นสัญญาเช่าการเงินทันที เนื่องจากเช่าเงื่อนไขเรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้นให้กับลูกค้าเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า การพิจารณาดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีกำหนดซึ่งคล้ายคลึงกับผล การศึกษาของวรินทร์ มาศเมฆ (2551) และสมบัติ เกริกวันชัย (2542) ที่พบว่า ผู้ให้เช่าซื้อมีแนวปฏิบัติ ด้านการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินตรงตาม มาตรฐานการบัญชีกำหนด

2) สัญญาเช่าลิสซิง

สำหรับกิจการที่ทำสัญญาเช่าแบบลิสซิง จาก การศึกษาพบว่า กิจการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 จะ รับรู้รายการแบบสัญญาเช่าดำเนินงาน เนื่องจาก สอดคล้องกับแนวคิดของสรรพากร ทำให้สะดวกใน การพิจารณาและลดภาระในการปรับปรุงกำไรเพื่อเสีย ภาษีในภายหลัง นอกจากนี้ในบทความของนัฐฉิ สุวรรณยั่งยืน (2554) กล่าวว่า กิจการส่วนใหญ่เลือกที่ จะทำให้สัญญาเช่าจัดเป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน ไม่ว่าจะ เป็นการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ หรือรายละเอียดใน สัญญาเพื่อให้ไม่เข้าเงื่อนไขของสัญญาเช่าการเงิน เนื่องจากการบันทึกหนี้สินเพิ่มเข้าไปจะทำให้อัตราส่วนหนี้ ต่อทุนสูงขึ้นส่งผลเสียต่อการนำเสนอการเงินและ การวางแผนกู้ยืมเงินในอนาคต

ทั้งนี้เมื่อศึกษาเงื่อนไขสัญญาในการพิจารณา เป็นสัญญาเช่าการเงิน พบว่า กิจการส่วนใหญ่พิจารณา จากอายุสัญญาเช่า ทั้งนี้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 17 (ปรับปรุง 2552) เรื่องสัญญาเช่า ระบุว่าอายุสัญญาเช่าที่เข้าเงื่อนไขสัญญาเช่าการเงินต้องครอบคลุมอายุ การใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของสินทรัพย์ นั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สัญญาเช่าส่วนใหญ่จะ ระบุอายุสัญญาประมาณ 3-5 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับอายุ การใช้งานจริงของสินทรัพย์นั้น การศึกษาดังกล่าว สอดคล้องงานวิจัยของสมบัติ เกริกวันชัย (2542) ที่ พบว่า สินทรัพย์ให้เช่าส่วนใหญ่จะมีอายุสัญญาเช่า

ประมาณ 3 ปีขึ้นไป นอกจากนี้เงื่อนไขอัตราดอกเบี้ยในการ พิจารณา คือ มูลค่าปัจจุบันของเงินที่จ่ายเกือบ เท่ากับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์นั้นและสินทรัพย์มี ลักษณะเฉพาะ ตามลำดับ ทั้งนี้เกณฑ์ที่ไม่ถูกกล่าวถึง เลย คือ เรื่องการระบุสิทธิเลือกซื้อในราคาที่ต่ำ เนื่องจากในทางปฏิบัติจะไม่ระบุสิทธิเลือกซื้อล่วงหน้า ตั้งแต่วันที่ทำสัญญา แต่จะไประบุเมื่อวันสิ้นสุดสัญญาเช่าแทน เช่น กำหนดมูลค่าสิทธิเลือกซื้อตามสภาพ สินทรัพย์หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 10-30% ของ มูลค่าสินทรัพย์

2.2 การกำหนดอายุสัญญาเช่า

กิจการที่ให้บริการด้านการเช่าซื้อหรือเช่า ลิสซิงประเภทยานพาหนะและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 56 จะกำหนดอายุสัญญาเช่า ประมาณ 3-5 ปี ขณะที่สัญญาเช่าที่มีอายุไม่เกิน 3 ปี คิดเป็นสัดส่วนรองลงมาคือร้อยละ 33 นอกจากนี้ สำหรับกิจการที่ให้เช่าสินทรัพย์ทั่วไป เช่น อุปกรณ์ หรือเครื่องจักร กว่าร้อยละ 11 จะกำหนดอายุของ สัญญาเช่าโดยพิจารณาจากการอายุการใช้งานของ สินทรัพย์เป็นหลัก ทั้งนี้อายุสัญญาเช่าส่วนใหญ่เกือบ เท่ากับอายุการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ นั้น

2.3 วิธีคำนวณค่าเสื่อมราคาและประมาณราคาซาก

กิจการให้เช่าส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานี มีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่ให้เช่าโดยวิธีเส้นตรง (Straight-Line Depreciation) คิดเป็นร้อยละ 50 เนื่องจาก มีการคำนวณง่ายและสรรพากรยอมรับ วิธีที่ได้รับความนิยมลำดับถัดมา คือวิธียอดคงเหลือที่ลดลง (Declining Balance Depreciation) การศึกษาดังกล่าวสอดคล้อง กับการศึกษาของสมบัติ เกริกวันชัย (2542) ที่พบว่า กิจการให้เช่าคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ส่วนใหญ่ โดยใช้วิธีเส้นตรง

2.4 การรับรู้ดอกเบี่ยรับ

กิจการให้เช่าส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานี กว่าร้อยละ 56 รับรู้ดอกเบี่ยตามวิธีที่มาตรฐานการ บัญชีกำหนด คือ วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง สอดคล้อง กับการศึกษาของวรินทร์ มาศเมฆ (2551) ที่พบว่าด้านผู้ ให้เช่า รับรู้รายการดอกเบี่ยตามหลักมาตรฐานการ บัญชีกำหนด แต่ด้านผู้เช่ากลับรับรู้ดอกเบี่ยจ่ายตาม วิธีอัตราดอกเบี้ยที่ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี กำหนด ทั้งนี้ยกเว้นสัญญาเช่าที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1

มกราคม 2551 เท่านั้นที่มาตราฐานการบัญชีให้สามารถรับรู้ตามวิธีผลรวมจำนวนปีได้ แต่ทั้งนี้จากการศึกษา กลับพบบางกิจการที่จัดทำบัญชีเอง มีการรับรู้รายได้ ดอกเบี้ยโดยใช้วิธีเส้นตรง ซึ่งวิธีนี้ไม่สอดคล้องกับ มาตราฐานการบัญชีกำหนด

จากการศึกษาพบว่า กิจการส่วนใหญ่ที่เคย คำนวณดอกเบี้ยในอัตราคิดลดโดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชี ได้พัฒนาโปรแกรม Excel ขึ้นมาใช้เอง ทำให้ง่าย สะดวกและสอดคล้องกับการ ดำเนินงานของกิจการมากขึ้น

3. วิธีปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่า

การศึกษาในที่นี้แบ่งรูปแบบสัญญาเช่าตาม มาตราฐานการบัญชี คือ สัญญาเช่าการเงินและสัญญา เช่าดำเนินงาน ทั้งนี้มีรายละเอียดแต่ละรายการดังนี้

3.1 สัญญาเช่าการเงิน

1) การพิจารณาประเภทสัญญาเช่า ณ วัน ทำสัญญาเช่า กิจการให้เช่าซื้อทุกกิจการบันทึกสัญญา เช่าซื้อเป็นสัญญาเช่าการเงิน ส่วนกิจการที่ให้เช่าแบบ ลีสซิ่ง มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ที่รับรู้รายการเป็น สัญญาเช่าการเงิน สอดคล้องกับการศึกษาของกิจจา เหลืองวิโรจน์ (2547) ที่ศึกษาความคิดเห็นของผู้จัดทำ บัญชีแล้วพบว่า ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก ที่สุดกับการพิจารณาสัญญาเช่าการเงินจากเรื่องการ โอนกรรมสิทธิ์ และเห็นด้วยน้อยที่สุดกับการพิจารณา สัญญาเช่าการเงินโดยใช้เงื่อนไขอื่น เช่น อายุสัญญา เช่า เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาทางการเงินเกือบทุก กิจการ พบว่า กิจการที่จัดทำสัญญาเช่าซื้อตั้งลูกหนี้ โดยใช้ชื่อบัญชีว่า “ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ” ซึ่งเป็นไป ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่องการบัญชี เกี่ยวกับการเช่าซื้อ ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อที่ได้รับการ ยกเลิกแล้ว ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า การบันทึก บัญชีดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่คุ้นเคยและไม่ได้ขัดกับ มาตราฐานการบัญชีฉบับปัจจุบัน

2) การบันทึกบัญชี ณ วันที่ทำสัญญา กิจการ ส่วนใหญ่จะบันทึกโดยรับรู้ดอกเบี้ยภายใต้บัญชี “รายได้ดอกเบี้ยที่ยังไม่เกิดขึ้น” หรือ “ดอกผลเช่าซื้อ รอดตัดบัญชี” ซึ่งกิจการจะทยอยตัดลูกหนี้และรับรู้เป็น รายได้ดอกเบี้ยตามงวดที่ถึงกำหนดชำระตามวิธีอัตรา ดอกเบี้ยที่แท้จริง ยกเว้นกรณีสัญญาเช่าที่ทำก่อนปี 2551 จะมีการคำนวณดอกเบี้ยตามวิธีผลรวมจำนวน

ปี การบันทึกรายการดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการ บัญชีกำหนด

3) การบันทึกเงินมัดจำ สำหรับกิจการมีการ เก็บเงินมัดจำก่อนนิยมบันทึกเงินมัดจำเป็นหนี้สินหรือ รายได้รับล่วงหน้าไว้ตั้งแต่วันที่มีการตกลงหรือวันที่ จอมสินค้าและจะโอนเงินมัดจำนี้เป็นส่วนหนึ่งของเงิน ดาวน์หรือเมื่อมีการจ่ายเงินงวดแรก สำหรับเงินดาวน์ ส่วนใหญ่จะมีการเรียกเก็บประมาณ 10-20% ของมูลค่า สินทรัพย์ ส่วนที่เหลือจะมีการเรียกเก็บเป็นงวด ๆ ละ เท่า ๆ กัน สอดคล้องกับการศึกษาของฐิติพร ฐิติ- จำเริญพร (2545) ที่ศึกษาพบว่า กิจการให้เช่าส่วนใหญ่จะเรียกเก็บเงินมัดจำตั้งแต่วันที่ทำสัญญา โดยคิด เป็นร้อยละของราคาทุน การบันทึกรายการเป็นไป ตามมาตรฐานการบัญชีกำหนด

4) การบันทึกกรณีลูกค้าไม่จ่ายชำระเงินงวด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 574 กำหนดให้ “กรณีที่ผู้เช่าผิดนัดไม่ใช้เงินสองคราวติด ๆ กัน หรือกระทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นส่วนสำคัญ เจ้าของทรัพย์สินจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ ถ้าเช่นนั้น บรรดาเงินที่ได้ใช้มาแล้วแต่ก่อน ให้รับเป็นของเจ้าของ ทรัพย์สิน และเจ้าของทรัพย์สินชอบที่จะกลับเช่า ครองทรัพย์สินนั้นได้ด้วย” ทั้งนี้จากการศึกษากิจการ ให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากิจการที่ทำสัญญา เช่าด้านการเงิน กรณีลูกค้าผิดนัดชำระหนี้หรือจ่าย ชำระหนี้ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด ส่วนใหญ่กว่า ร้อยละ 78 จะไม่ยกเลิกสัญญาทันที แต่จะยังรับรู้เป็น รายได้ดอกเบี้ยต่ออีกประมาณ 2-3 งวด เพื่อให้โอกาส ลูกค้าหาเงินมาชดใช้ภายใน 1-2 เดือนหลังจากนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติ เกริก ชัยวัน (2542) ที่พบว่ากิจการที่ทำสัญญาเช่าการเงินส่วนใหญ่กว่า ร้อยละ 80.8 จะมีการหยุดการรับรู้รายได้เมื่อลูกค้าผิด นัดชำระเกิน 4-6 เดือน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าหาก ลูกค้าสามารถจ่ายชำระได้ทัน จะมีการเรียกเก็บเงิน ค่าปรับเพิ่มเติมซึ่งในทางปฏิบัติจะกำหนดให้ลูกค้า สามารถจ่ายชำระช้ากว่ากำหนดได้อีกไม่เกิน 7 วัน และเรียกเก็บเงินค่าเบี้ยปรับเพิ่มประมาณ 2% ของ จำนวนเงินที่ค้างชำระนั้น โดยจะคำนวณทบต้นไปตาม ระยะเวลาที่ค้างชำระ ทั้งนี้เงื่อนไขเบี้ยปรับจะถูกแจ้ง ในสัญญาตั้งแต่ต้นหรือแจ้งด้วยวาจาล่วงหน้าอีกทีก่อน ดำเนินการเพื่อป้องกันการร้องเรียนจากลูกค้า

5) การบันทึกบัญชีกรณีมีการยึดคืนสินค้า กิจกรรมส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 67 จะบันทึกสินค้าที่ยึดคืนด้วยราคาตลาด โดยจะบันทึกผลต่างเข้าบัญชี “กำไรขาดทุนจากการยึดคืนทรัพย์สิน” จากนั้นจะนำสินทรัพย์ดังกล่าวมาซ่อมบำรุงเพื่อจะได้นำออกจำหน่ายต่อไป การศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากการศึกษาของเรือนจิตรทองดี (2551) ที่พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่จะรับรู้สินทรัพย์ยึดคืนตามราคาตามบัญชีหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับการขายแล้วแต่ราคาใดต่ำกว่า ซึ่งวิธีดังกล่าวเป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด ภายหลังจากยึดทรัพย์สินคืน กิจกรรมจะมีการซ่อมแซมและจำหน่ายสินทรัพย์ดังกล่าวในเวลาต่อมา โดยจะบันทึกผลต่างที่เกิดขึ้นเป็นกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ในงบกำไรขาดทุน ซึ่งสอดคล้องตามหลักการที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด

6) การบันทึกบัญชีเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า กรณีเป็นสัญญาเช่าการเงินผู้ให้เช่าจะโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้เช่าทันทีเมื่อสิ้นสุดสัญญา รายการดังกล่าวจะไม่มี การบันทึกบัญชีเพราะกิจกรรมโอนสินทรัพย์ทางบัญชีให้ลูกค้าตั้งแต่วันที่ทำสัญญาเช่าแล้ว การบันทึกรายการดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีกำหนด

3.2 สัญญาเช่าดำเนินงาน

1) การพิจารณาประเภทสัญญาเช่า จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่ให้เช่าแบบเช่าทรัพย์สินหรือสัญญาเช่าสิ่งซึ่งกว่าร้อยละ 90 บันทึกบัญชีเป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิดทางภาษีอากร สะดวกในทางปฏิบัติและลดปัญหาในการปรับปรุงกำไรเพื่อเสียภาษี สอดคล้องกับการศึกษาของกิจจา เหลืองวิโรจน์ (2547) ที่พบว่า ผู้จัดการของกิจการสิ่งซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุดกับการบันทึกสัญญาเช่าสิ่งซึ่งเป็นสัญญาเช่าการเงิน เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการกระทบยอดและการเปิดเผยข้อมูล

2) การบันทึกเงินมัดจำ กรณีกิจการที่เก็บเงินมัดจำจากลูกค้า ณ วันที่ทำสัญญาส่วนใหญ่จะรับรู้รายการเป็นหนี้สินหรือรายได้รับล่วงหน้า เนื่องจากเป็นรายการที่ต้องคืนให้กับลูกค้า ณ วันสิ้นสุดสัญญา จึงไม่รับรู้รายได้ของกิจการได้ การพิจารณาดังกล่าวเป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด

3) การบันทึกบัญชีเงินงวด เมื่อถึงกำหนดชำระเงินงวดในแต่ละงวด กิจกรรมจะรับรู้เป็นรายได้ตามเกณฑ์คงค้าง กล่าวคือ รับรู้เป็นรายได้ทันทีที่ถึงงวดการจ่าย

ชำระ โดยไม่คำนึงว่ากิจการจะได้รับเงินตามสัญญานั้นหรือไม่ การพิจารณาดังกล่าวเป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด

4) การบันทึกบัญชีกรณีลูกค้าไม่จ่ายชำระหนี้ กิจกรรมจะรับรู้รายได้ดอกเบี้ยอยู่จนกว่าการผิมนัดชำระหนี้จะเกินจากนโยบายที่กิจการกำหนด ทั้งนี้ กิจการให้เช่าทรัพย์สินหรือเช่าสิ่งซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 75 จะหยุดรับรู้รายได้หากลูกค้าค้างชำระเกิน 4-6 งวดขึ้นไป ในขณะที่อีกร้อยละ 25 จะหยุดรับรู้รายได้หากลูกค้าผิมนัดชำระหนี้มากกว่า 6 งวดขึ้นไป ทั้งนี้อาจมีการคิดเบี้ยปรับส่วนเพิ่มแล้วแต่กรณี กรณีผู้เช่าผิมนัดชำระหนี้กิจการจะคิดเบี้ยปรับส่วนเพิ่มจากจำนวนเงินที่ค้างชำระนั้นด้วย โดยจะมีการคำนวณทบต้นไปเรื่อย ๆ

5) การทำสัญญาเช่าการเงินที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันในลักษณะเช่าซื้อ เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า ผู้เช่าจะต้องซื้อทรัพย์สินไปเป็นของตนเอง โดยผู้ให้เช่าจะทำการโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้เช่าทันทีเมื่อสิ้นสุดสัญญา

3.3 การแสดงรายการในงบการเงิน

การจัดทำงบการเงินของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี โดยสามารถแยกรายละเอียดรายการต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 สัญญาเช่าการเงิน มีรายละเอียดแต่ละรายการ ดังต่อไปนี้

1) รายได้ ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายสินทรัพย์ ดอกเบี้ยรับ และรายได้อื่น ๆ ได้แก่ รายได้ค่านายหน้าจากให้ลูกค้าทำสัญญาเช่าซื้อกับบริษัทการเงินอื่น รายได้ค่าปรับจากการรับชำระหนี้ที่ช้ากว่าที่กำหนด เป็นต้น การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ พิระพา อุดสี (2553) ที่กล่าวว่า สัญญาเช่าซื้อหรือสัญญาเช่าการเงินจะรับรู้รายได้จากการขายทั้งจำนวนเป็นรายได้ และจะตัดยอดคงเหลือเมื่อขายสินทรัพย์นั้นแล้ว และสอดคล้องกับเรือนจิตรทองดี (2551) ที่กล่าวว่ารายได้ของกิจการเช่าซื้อยังประกอบด้วย รายได้ทางการเงินที่จะทยอยรับรู้เป็นรายได้หรือดอกผลเช่าซื้อตลอดอายุสัญญาเช่าตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ขณะที่รายได้อื่น เช่น เบี้ยปรับกรณีลูกค้าผิมนัดชำระหนี้ จะรับรู้เป็นรายได้ในงบกำไรขาดทุน

กรณีกิจการเป็นธุรกิจให้เครดิตทางการเงินหรือสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ได้ผู้จำหน่าย

สินทรัพย์เองจะมีรายได้จากดอกเบี้ยรับและรายได้จากค่าปรับเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เท่านั้น

2) **ค่าใช้จ่าย** ประกอบด้วย ต้นทุนสินค้าที่ขาย แสดงในกรณีกิจการเป็นผู้ผลิตหรือจัดจำหน่ายสินทรัพย์กับผู้เข้าซื้อโดยตรง ต้นทุนทางตรงเริ่มแรก กิจการอาจจะแสดงเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนหรือตั้งเป็นค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชีและทยอยตัดจ่ายตามระยะเวลาที่ได้ เป็นต้น

3) **สินทรัพย์** ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

บัญชีลูกหนี้จากสัญญาเช่าซื้อหรือลูกหนี้จากสัญญาเช่าด้านการเงิน จะแสดงในงบแสดงฐานะการเงิน จากลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ/สัญญาเช่าการเงินคงเหลือ หักรายได้ดอกเบี้ยรอการรับรู้ นอกจากนี้การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ กิจการส่วนใหญ่จะพิจารณาจากอายุลูกหนี้เป็นหลักซึ่งจะมีวิธีการแตกต่างกันไปตามนโยบายกิจการ

บัญชีสินทรัพย์รับแลกเปลี่ยนสินค้า กรณีกิจการให้สิทธิลูกค้าสามารถเอาสินทรัพย์มาแลกเปลี่ยน จะแสดงรายการสินทรัพย์ที่รับมาตามราคาตลาดขณะนั้น

บัญชีสินทรัพย์ที่ยึดคืนหรือสินทรัพย์รอการขาย ใช้ในกรณีลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เป็นระยะเวลาเกินกว่ากำหนด กิจการในการยึดคืน

ส่วนใหญ่จะแสดงตามราคาตลาดหรือราคาที่เคยคาดว่าจะได้รับการขาย

3.3.2 **สัญญาเช่าดำเนินงาน** มีรายละเอียดแต่ละรายการ ดังนี้

1) **รายได้** รายได้ของกิจการให้เช่าทรัพย์สินหรือเช่าลิขสิทธิ์ ได้แก่ ค่าเช่ารับ รายได้ค่าปรับจากการรับชำระหนี้ที่ช้ากว่าที่กำหนด แสดงในงบกำไรขาดทุนตามเกณฑ์คงค้างหรือรับรู้แบบเส้นตรงตามอายุสัญญาเช่า

2) **ค่าใช้จ่าย** กิจการให้เช่าทรัพย์สินหรือเช่าลิขสิทธิ์ที่มีรายการค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ โดยวิธีคิดค่าเสื่อมที่นิยมปฏิบัติ คือ วิธีเส้นตรงและวิธียอดลดลงตามลำดับ เป็นต้น

3) **สินทรัพย์** กรณีนี้จะถือว่าสินทรัพย์ตามสัญญาเช่าดำเนินงาน ยังคงถือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่า ดังนั้นจะแสดงสินทรัพย์ที่ให้เช่า ในหมวดสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ในงบแสดงฐานะการเงินของผู้ให้เช่า

4. ปัญหาที่พบในทางปฏิบัติ

4.1 ปัญหาด้านการดำเนินงาน

จากการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของกิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน อยู่ในระดับ “น้อย” จนถึงระดับ “ไม่มีผลกระทบ” ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1: สรุปปัญหาด้านการดำเนินงาน

ปัญหาด้านการดำเนินงาน	ค่าคะแนน	ผลการประเมิน
1. ณ วันทำสัญญา	2.56	น้อย
2. เมื่อลูกค้าจ่ายชำระเงินงวด	1.67	ไม่มี
3. เมื่อลูกค้าผิดนัดชำระหนี้	2.56	น้อย
4. เมื่อยึดคืนสินค้า	2.22	น้อย
5. เมื่อสิ้นสุดกำหนดสัญญาเช่า	1.89	ไม่มี
6. เมื่อมีการใช้สิทธิเลือกซื้อ	1.56	ไม่มี
7. ด้านการจัดเตรียมเอกสาร	1.56	ไม่มี
8. ด้านการบันทึกบัญชี	1.67	ไม่มี
9. ด้านการเสียภาษี	1.67	ไม่มี
10. ด้านการทำสัญญา	1.89	ไม่มี
ค่าเฉลี่ยรวม	1.93	ไม่มี

จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เห็นว่า ขั้นตอนที่มีปัญหามากที่สุด คือ ณ วันทำสัญญาและเมื่อลูกค้าผิดนัดชำระหนี้ คิดเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมาคือปัญหาในการยึดสินทรัพย์คืน ทั้งนี้เมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม พบประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนี้

ณ วันทำสัญญา กิจกรรมจะมีปัญหาเรื่องการตรวจสอบเอกสาร เนื่องจากลูกค้าบางส่วนยื่นเอกสารไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดความยุ่งยากในการติดตามและตรวจสอบในภายหลังสอดคล้องกับแนวคิดของพิระพา อุตซี (2553) และสมบัติ เกริกวันชัย (2542) ที่พบว่า ปัญหาเกิดจากเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ขาดความสมบูรณ์ อีกทั้งขั้นตอนในการพิจารณาหลายขั้นตอน ทำให้ยุ่งยากในทางปฏิบัติ และส่งผลให้ลูกค้าไม่พึงพอใจ นอกจากนี้ ในการติดตามทวงถามหนี้โดยเฉพาะกรณีลูกค้าผิดนัดชำระ

หนี้ กิจกรรมไม่สามารถติดตามทวงถามได้ เนื่องจากลูกค้าติดต่อไม่ได้ ปิดโทรศัพท์มือถือหรือย้ายที่อยู่ เป็นต้น

และเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ลูกค้าเพิกเฉยหรือไม่ส่งสินค้าคืนให้กับกิจการ หรือในกรณีที่ลูกค้าต้องได้กรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น กิจการมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสารให้พร้อมเมื่อต้องโอนกรรมสิทธิ์ ลูกค้าจัดเตรียมเอกสารไม่ครบถ้วนทำให้ต้องมีการดำเนินการติดตามทวงถามต่อไป เป็นต้น

4.2 ปัญหาด้านการจัดทำบัญชี

จากตาราง 2 เรื่องปัญหาที่พบด้านการจัดทำบัญชี พบว่ากิจการให้เช่าส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานีจะระบุความสำคัญของปัญหาด้านการทำบัญชีอยู่ในระดับ “น้อย” จนถึงระดับ “ไม่มีผลกระทบ”

ตาราง 2: สรุปปัญหาด้านการบันทึกบัญชี

ปัญหาในการบันทึกบัญชี	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน
1. การจำแนกประเภทสัญญาเช่า	1.78	ไม่มี
2. การบันทึกบัญชี	1.89	ไม่มี
3. การรับรู้รายได้	1.78	ไม่มี
4. การหยุดรับรู้รายได้	1.89	ไม่มี
5. การคิดค่าเสื่อมราคา	2.00	น้อย
6. การคิดมูลค่าซาก	1.89	ไม่มี
7. การตีราคาสินทรัพย์ยึดคืน	2.00	น้อย
8. การคำนวณภาษี	2.23	น้อย
9. การคิดเบี้ยปรับ	1.78	ไม่มี
10. การทำงานการเงิน	2.22	น้อย
รวมค่าเฉลี่ย	1.94	ไม่มี

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการคำนวณภาษี การจัดทำการเงิน รวมถึง การตีราคาสินทรัพย์และค่าเสื่อมราคาตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและเปรียบเทียบแนวปฏิบัติกับหลักมาตรฐานการบัญชี พบว่าปัญหาด้านการจัดทำบัญชีที่พบ มีดังต่อไปนี้

1. กิจการไม่บันทึกบัญชีบางรายการตามหลักมาตรฐานการบัญชีกำหนด เช่น บันทึกสัญญาเช่า สิทธิที่เช่าเงื่อนไขของสัญญาเช่าการเงินเป็นสัญญา

เช่าดำเนินงานแทน เพื่อให้ง่ายและลดปัญหาข้อผิดพลาดในการปรับปรุงกำไรเพื่อเสียภาษี

2. การบันทึกรายการที่ต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณา เช่น การตีราคาสินทรัพย์ยึดคืนโดยใช้ราคาตลาด เนื่องจากสินทรัพย์มีสภาพแตกต่างกันสร้างความยุ่งยากในการรับรู้มูลค่าของสินทรัพย์แต่ละรายการ

3. การคำนวณค่าเสื่อมราคากรณีสินทรัพย์ที่ยึดคืนมาหรือสินทรัพย์ที่ให้เช่าต่อ เนื่องจากสินทรัพย์

มีความแตกต่างกันทำให้ยากต่อการประมาณการอายุการใช้งานที่เหลืออยู่ เป็นต้น

4. ปัญหาในการคำนวณรายได้ดอกเบี้ย เนื่องจากมาตรฐานการกำหนดให้ใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (ยอดเงินต้นคงค้างคูณด้วยอัตราดอกเบี้ยตามนัยของสัญญาเช่า) แต่ในทางปฏิบัติบางกิจการไม่สามารถคำนวณได้ เนื่องจากไม่มีความรู้ ไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับคำนวณ หรือ บางกิจการบันทึกบัญชีผิด เช่น ใช้วิธีเส้นตรงในการบันทึกบัญชีแทน เป็นต้น

ดังนั้น จากปัญหาข้างต้นจะพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีและภาษีที่ดีเพียงพอ ทำให้บันทึกบัญชีไม่ถูกต้องตามหลักมาตรฐานการบัญชีกำหนด หรือ บันทึกโดยใช้หลักการทางภาษีอากรแทน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการส่งงบการเงินไม่ทันตามกำหนด ภาระในการจัด เตรียมเอกสารที่ยุ่งยาก (กรณีกิจการจดทะเบียนภาษี มูลค่าเพิ่ม) ความสับสนในแนวทางการปฏิบัติและไม่สามารถคำนวณและปรับปรุงกำไรสุทธิทางบัญชีเพื่อใช้ในการเสียภาษีเงินได้ ทำให้การคำนวณภาษีผิดพลาด และเสียค่าปรับตามมา เป็นต้น

5. แนวปฏิบัติทางภาษีและปัญหาที่พบ

การรับรู้รายการในสัญญาเช่าตามแนวคิดของสรรพากรสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ สัญญาเช่าซื้อและสัญญาเช่าทรัพย์สิน ทั้งนี้สัญญาเช่าทั้งสองชนิดมีแนวปฏิบัติคล้ายคลึงกับแนวคิดทางบัญชี คือ รับรู้รายการแบบสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงาน แต่ในการพิจารณาประเภทของสัญญาเช่าตามกฎหมายภาษีอากรนั้น ได้กำหนดให้เฉพาะสัญญาเช่าซื้อเท่านั้นที่สามารถรับรู้รายการเช่นเดียวกับสัญญาเช่าการเงิน ส่วนสัญญาเช่าลีสซิ่ง หรือเช่าอื่น ๆ ให้รับรู้แบบสัญญาเช่าดำเนินงานทั้งหมด

ลักษณะของการเช่าลีสซิ่งเป็นการเช่าระยะยาว และให้สิทธิ์ลูกค้าในการซื้อสินทรัพย์นั้นหรือไม่ก็ได้ในอนาคต จึงส่งผลทางสรรพากรมองว่าสัญญาเช่าลีสซิ่งเป็นเพียงการให้เช่าทรัพย์สินปกติ เนื่องจากไม่มีการซื้อขายสินค้าตั้งแต่ต้นและไม่มีภาระระบุเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ แต่สำหรับแนวคิดทางบัญชีกลับมองว่าสัญญาดังกล่าวอาจถือเป็นสัญญาเช่าการเงินได้ หากเชื่อแน่ว่าจะมีการซื้อเกิดขึ้นหรือคาดว่ากิจการจะใช้สินทรัพย์นั้นเพียงผู้เดียวในอนาคต ดังนั้นหากมีการ

บันทึกบัญชีสัญญาเช่าลีสซิ่งเป็นสัญญาเช่าการเงิน การคำนวณภาษีต้องปรับปรุงกำไรขาดทุนสุทธิให้ถูกต้องโดยพิจารณาตาม "เกณฑ์ลีสซิ่ง" ต่อไป ภาระภาษีที่เกี่ยวข้องและปัญหาที่พบ มีดังนี้

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคล

เนื่องจากกิจการที่ศึกษาเป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ทำให้ต้องคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิทางภาษี ทั้งนี้หากเป็นกิจการเช่าซื้อและเช่าทรัพย์สิน จะไม่มีปัญหาด้านการปรับปรุงบัญชี เนื่องจากมีแนวปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกับแนวคิดของสรรพากร แต่หากเป็นกิจการลีสซิ่ง ที่บันทึกบัญชีเป็นสัญญาเช่าการเงินจะมีปัญหาเรื่องความผิดพลาดและความยุ่งยากในการปรับปรุงกำไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กิจการลีสซิ่งที่บันทึกบัญชีแบบสัญญาเช่าด้านการเงินมีน้อยมาก หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น

2. ภาษีมูลค่าเพิ่ม

กิจการให้เช่าส่วนใหญ่มีการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงทำให้ต้องคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 ของราคาสินค้าหรือบริการได้ ทั้งนี้สำหรับกิจการให้เช่าซื้อ ให้เช่าทรัพย์สิน หรือให้เช่าลีสซิ่งส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหาเรื่องการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ทั้งนี้ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากกรณีลูกค้าผิดนัดชำระหนี้ เนื่องจากกิจการไม่ต้องการหยุดการรับรู้รายได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ทำให้ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มเกินจากแผนที่วางไว้ ทั้งนี้หากมีการยกเลิกสัญญาจากลูกค้าในภายหลัง จะส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายตกอยู่กับผู้ประกอบการฝ่ายเดียว การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับวรรณกรรม วรณโล (2544) และพิระพา อุดชี (2553) ที่พบว่าปัญหาของการบันทึกภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดจากกรณีผู้เช่าค้างชำระติดต่อกันหลายงวด นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเก็บรวบรวมเอกสารการปิดบัญชีภาษีซื้อและภาษีขายและการจัดทำรายงาน เป็นต้น

3. ภาษีหัก ณ ที่จ่าย

กรณีธุรกรรมให้เช่าซื้อ หรือการขายผ่อนชำระ โดยทั่วไปจะไม่อยู่ในบังคับที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย จึงไม่ต้องคำนวณภาษีดังกล่าว แต่สำหรับกิจการลีสซิ่งตาม ทบ. 34/2534 ที่กำหนดให้ผู้ให้เช่าต้องมีทุนจดทะเบียนที่ได้รับชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 60 ล้านบาท และ

เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และมีระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จะถูกยกเว้นภาษีดังกล่าว ทั้งนี้ในทางปฏิบัติกิจการให้เช่าส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานีไม่เข้าคุณสมบัติข้างต้น จึงถือเป็นกิจการให้เช่าทรัพย์สินธรรมดา เช่นเดียวกับกิจการให้เช่าทรัพย์สินตามปกติ ทำให้ต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 5 เพื่อนำส่งสรรพากร

4. อาการแสดมปี

กฎหมายกำหนดว่า กิจการจะต้องติดอากรแสตมป์กรณีสัญญาที่ “ต้องทำเป็นหนังสือเท่านั้น มิเช่นนั้นจะถือเป็นโมฆะ” ดังนั้น การเช่าซื้อ การเช่าอสังหาริมทรัพย์ อยู่ในเงื่อนไขที่ต้องติดอากรแสตมป์ สอดคล้องกับการศึกษาของวรลักษณ์ วรณโณ (2544) ที่กำหนดให้ติดอากรแสตมป์ตามลักษณะตราสารที่ 3 ในอัตรา 1 บาทต่อทุกจำนวนเงินให้เช่า 1,000 บาท หรือเศษของ 1,000 บาท เว้นแต่การเช่าทรัพย์สินนั้นใช้ในการทำนา ไร่ สวน ไม่จำเป็นต้องติดอากรแสตมป์ สำหรับคู่ฉบับแห่งสัญญาเช่าต้องเสียอากรแสตมป์ในอัตรา 1 บาท ถ้าต้นฉบับต้องเสียอากรแสตมป์ไม่เกิน 5 บาท และอัตรา 5 บาท ถ้าต้นฉบับต้องเสียอากรแสตมป์เกิน 5 บาท

จากรายละเอียดภาระภาษีที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามที่เงื่อนไขตามกฎหมายกำหนด แต่ทั้งนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบเกิดจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการภาษีอากร ทำให้การคำนวณภาษียังมีความผิดพลาด ทำให้เสียค่าปรับตามมา นอกจากนี้ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากจุดรับผิดทางภาษีบางรายการแตกต่างจากการรับรู้รายการทางบัญชี ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพิระพา อุตซี (2553) ที่พบว่าปัญหาสำคัญ คือ บุคลากรขาดความรู้ด้านการปรับปรุงกำไรทางบัญชีเป็นกำไรทางภาษีและปัญหาความครบถ้วนของเอกสาร

6. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาด้านการบันทึกบัญชีและเงื่อนไขทางภาษีที่เกี่ยวข้อง จะพบว่า กิจการให้เช่าต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดทำบัญชีและการคำนวณภาษี ตามข้อสังเกตต่อไปนี้

6.1 ด้านบัญชี

1. การจำแนกประเภทสัญญาเช่ากิจการให้เช่าในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ไม่ได้จำแนกสัญญาเช่าตามหลักมาตรฐานการบัญชีโดยเฉพาะสัญญาเช่าลีสซิ่ง มีการจำแนกประเภทตามแนวคิดหลักเกณฑ์ภาษีอากรมากกว่าแนวคิดตามมาตรฐานการบัญชี นอกจากนี้จากการศึกษาแนวโน้มจัดทำบัญชี พบว่ากิจการส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะบันทึกตามรูปแบบที่สรรพากรกำหนดเพื่อลดภาระในการปฏิบัติงานสะดวกต่อการทำความเข้าใจและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักในการจัดทำงบการเงิน คือ เพื่อนำส่งกรมสรรพากร ดังนั้นงบการเงินที่กิจการจัดทำในปัจจุบันจึงไม่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ

2. การจัดตั้งกิจการลีสซิ่งแบบเต็มรูปแบบเนื่องจากกิจการลีสซิ่งในจังหวัดอุบลราชธานีกว่าร้อยละ 66 ไม่เข้าเงื่อนไขตาม ทบ. 34/2534 จึงทำให้ไม่ใช่กิจการลีสซิ่งเต็มรูปแบบ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี สอดคล้องกับการศึกษาของโชติชัย สุวรรณภรณ์ (2549) ที่พบว่า กิจการลีสซิ่งส่วนใหญ่ไม่เข้าเงื่อนไขกิจการ ลีสซิ่งแบบเต็มรูปแบบ เนื่องจากต้องใช้เวลาจดทะเบียนสูง และจากรายงานพบว่าธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยยังขยายตัวไม่มากนัก และมีบทบาทจำกัดในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

3. การทำสัญญาขายผ่อนชำระ กิจการส่วนใหญ่ที่มีธุรกรรมขายผ่อนชำระมักจะทำสัญญาแบบเช่าซื้อ โดยกำหนดเงื่อนไขให้สามารถยึดทรัพย์สินคืนได้เพื่อป้องกันความเสี่ยงเรื่องการผิดนัดชำระหนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของฐิติพร จำเริญพร (2545) ที่พบว่าควรกำหนดในเงื่อนไขให้สามารถยึดทรัพย์สินคืนได้ เพราะหากไม่กำหนดไว้ กิจการจะต้องรอให้กระบวนการทางศาลสิ้นสุดก่อน และรอคำสั่งศาลว่าจะให้ดำเนินการเช่นใดกับสินทรัพย์ได้บ้าง ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับหนี้ที่ค้างชำระนั้น

4. การจัดประเภทรายการใหม่ กรณีการให้เช่า ลีสซิ่งหรือการเช่าซื้อส่วนใหญ่ จะมีกำหนดชำระเงินเกินกว่า 1 ปี ดังนั้นกิจการส่วนใหญ่จึงบันทึกเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าไม่มีกิจการใดเลยที่มีการจัดประเภทรายการใหม่ (Reclassify Entry) เมื่อรายการดังกล่าวมีบางส่วนถึง

กำหนดชำระเงินภายในปีหน้า ดังนั้นแนวปฏิบัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการแสดงรายการในงบการเงินตามหลักมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดให้กิจการต้องแสดงรายการสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่จะถึงกำหนดชำระเงินทั้งหมดหรือบางส่วนภายในปีหน้านี้เป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ทำให้งบการเงินที่แสดงไม่สะท้อนฐานะทางการเงินที่แท้จริงเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจที่ถูกต้องต่อไป

6.2 ด้านภาษี

1. การรับรู้ประเภทสัญญาเช่า กรณีที่กิจการบันทึกสัญญาเช่าที่ดินซึ่งเป็นสัญญาเช่าการเงินทำให้ต้องปรับปรุงรายได้จากรายได้จากการขายหรือจำหน่ายสินทรัพย์ทั้งจำนวนและดอกเบี้ยรับมาเป็นรายได้ค่าเช่าในแต่ละงวด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเพิ่มภาระในการจัดทำบัญชี และส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคลผิด

2. กรณีกิจการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีผู้เช่าผิดนัดชำระหนี้ ผู้ประกอบกิจการต้องบอกเลิกสัญญาเช่าก่อนจึงจะสามารถหยุดการรับรู้รายได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้หากผู้เช่าผิดนัดชำระค่าเงินค่างวดจำนวน 3 งวดติดต่อกัน ผู้ให้เช่าสามารถบอกเลิกสัญญาได้ทันที เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น แต่ในทางปฏิบัติกิจการจะยังไม่หยุดรับรู้รายได้เนื่องจากต้องการผ่อนผันให้ผู้เช่าสามารถชำระเงินต่อได้ ดังนั้นรายการดังกล่าวจึงส่งผลทำให้กิจการผู้ให้เช่ายังคงรับรู้รายได้และมีภาระนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มไปทุกงวด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชี

1. ควรส่งเสริมความรู้และความเข้าใจให้กับผู้จัดทำบัญชีทั้งความรู้ด้านบัญชีและภาษีอากร
2. ควรจัดทำรายการแยก เช่น ในการจัดทำสัญญาเช่าซึ่งในรูปแบบสัญญาเช่าการเงิน ควรมีการแยกค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา หรือ ค่าใช้จ่ายต้องห้าม เพื่อให้เกิดความถูกต้องในการบันทึกบัญชีและสะดวกกับการปรับปรุงรายการเพื่อเสียภาษีต่อไป
3. กิจการให้เช่าไม่มีการจัดประเภทรายการใหม่ (Reclassifies) ทำให้งบการเงินสัญญาเช่าไม่ถูกต้องตามอายุการรับชำระ ดังนั้นกิจการควรมี

การจำแนกให้ถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการบริหารเงินสดและการวางแผนการดำเนินงานต่อไป

4. ควรพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Excel เนื่องจากปัจจุบันได้มีกิจการหลายแห่งคำนวณและบันทึกบัญชีโดยใช้โปรแกรม Excel ทำให้การทำงานง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้น ซึ่งเหมาะกับกิจการเล็ก ๆ ต่อไป

5. ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีให้สอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชีกำหนด เช่น การจัดประเภท การรับรู้รายได้ดอกเบี้ย เป็นต้น

6. ควรส่งเสริมให้มีการพิจารณาสัญญาเช่าตามหลักมาตรฐานการบัญชีเพื่อให้บริการเงินสะท้อนธุรกรรมที่เกิดขึ้นจริงและสามารถนำไปประโยชน์ในการวิเคราะห์และตัดสินใจต่อไป

7. ควรจัดทำจัดระเบียบหรือคู่มือปฏิบัติงานเพื่อให้พนักงานยึดปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ภาครัฐควรส่งเสริมให้กิจการสื่อสารซึ่งมีการจัดตั้งแบบเต็มรูปแบบเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เรื่องการยกเว้นการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 5 โดยมีการส่งเสริมแหล่งเงินทุน หรือควรหาพันธมิตรทางธุรกิจเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีเงินลงทุนเพิ่มขึ้น

2. สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ควรส่งเสริมความเข้าใจให้ผู้จัดทำบัญชี โดยมีการจัดทำตัวอย่างประกอบการบันทึกบัญชีในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจยิ่งขึ้น มีการตีความหรือหารือประเด็นที่เป็นข้อสงสัยหรือถกเถียงเพื่อให้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี นอกจากนี้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้จัดทำบัญชีพบว่า หากเป็นไปได้เพื่อให้เกิดความถูกต้องในทางปฏิบัติ สภาวิชาชีพบัญชีควรจัดทำแนวทางการปฏิบัติหรือการให้คำจำกัดความของนิยามดังกล่าวให้เกิดความสอดคล้องกัน เพื่อลดความยุ่งยากในการจัดทำงบการเงิน อีกทั้งทำให้ข้อมูลทางการเงินสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

3. กรมสรรพากรควรมีข้อกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ กรณีที่มีการผิดนัดชำระค่างวดเพื่อให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประกอบ

ธุรกิจ เพื่อให้สามารถบรรเทาภาระการจ่ายภาษีและ
ช่วยให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ

นอกจากนี้ควรจัดทำแนวปฏิบัติในการ
บันทึกบัญชีเพื่อให้เกิดความชัดเจนและควรพิจารณา
รูปแบบสัญญาให้สอดคล้องกับแนวคิดของมาตรฐาน
การบัญชีเพื่อให้สัญญาสามารถสะท้อนรูปแบบที่
แท้จริงและเหมาะสมกับการดำเนินงาน อีกทั้งยังช่วยลด
ภาระ และความเสี่ยงในการเกิดข้อผิดพลาดจากการ
ปรับปรุงบัญชี

ข้อจำกัดทางการศึกษาและงานวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชี
เกี่ยวกับกิจการให้เช่าตามมาตรฐานบัญชีฉบับที่ 17
(ปรับปรุง 2552) เรื่องสัญญาเช่า เฉพาะด้านผู้ให้เช่า
เท่านั้น ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรศึกษาแนวปฏิบัติ
ทางการบัญชีทางด้านผู้เช่าด้วย เนื่องจากเป็นธุรกรรม
ที่มีในทุกกิจการ อันจะทำให้เห็นวงจรธุรกิจที่ครบถ้วน
และชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งจะเป็นแนวทางสำคัญให้
กิจการสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงาน การ
บันทึกบัญชี และการคำนวณภาษีที่ครบถ้วน ถูกต้อง
ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมสรรพากร. (2536). คำสั่งสรรพากรที่ ป. 36/2536 เรื่อง การขายสินค้าตามสัญญาให้เข้าซื้อหรือสัญญา
ขายผ่อนชำระที่กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่โอนไปยังผู้ซื้อเมื่อได้ส่งมอบ ตามมาตรา 78(2) แห่ง
ประมวลรัษฎากร. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.rd.go.th/publish/3606.0.html>
- กิจจา เหลืองวิโรจน์. (2547). การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานฉบับที่ 29 เรื่องการบัญชีสำหรับสัญญา
เช่าระยะยาว (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่อง การบัญชีเกี่ยวกับการ
เช่าซื้อ – ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ. วิทยานิพนธ์ บข.ม., มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- โชติชัย สุวรรณภรณ์. (2549). แนวทางการพัฒนาธุรกิจนันทนาการ. บทความวิชาการ. สำนักงานเศรษฐกิจการ
คลัง กระทรวงการคลัง, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Content&file=contentview&contentID=CNT0002888&categoryID=CAT0000146>
- ฐิติพร ฐิตินำเจริญพร. (2545). แนวปฏิบัติของการบันทึกบัญชีและการรับรู้รายได้ของกิจการลีสซิ่ง ในอำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บข.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (9 สิงหาคม 2553). สรุปข้อสนเทศ : IFS (เพิ่มเติมข้อมูลผู้ถือหุ้นต่างดาว),
บริษัทหลักทรัพย์ เคที ซีมิโก้ จำกัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://www.set.or.th/set/newsdetails.do>
- นัฐภูมิ สุวรรณยั่งยืน. (27 มีนาคม 2554). สัญญาเช่ากับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://account.acc.chula.ac.th/index.php?name=Faculty&action=blog-view&blog_content_id=30
- พิระพา อุดสี. (2553). แนวปฏิบัติและปัญหาทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่า : กรณีศึกษา กิจการให้เช่า
เครื่องจักร. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.research.rmutt.ac.th/archives/3972>
- เรื่อนจิตร ทองดี. (2551). แนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับ
ที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า. การค้นคว้าอิสระ บข.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วชิราภรณ์ ชันแก้วผาบ. (2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ประกอบการธุรกิจการค้ารถยนต์มือสองในการเลือกใช้
บริการสินเชื่อเพื่อการเช่าซื้อของบริษัทลีสซิ่ง ในอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บ.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรลักษณ์ วรณโณ. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรเกี่ยวกับกิจการ
เช่าซื้อ. การค้นคว้าอิสระ บข.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2540). ระบบบัญชีลีสซิ่ง. การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

- วรินทร์ มาศเมฆ. (2551). ศึกษาเปรียบเทียบวิธีปฏิบัติทางบัญชีและภาษีเกี่ยวกับสัญญาเช่าการเงินตาม **มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 29**. วิทยานิพนธ์ บ.ม., มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.research.rmutt.ac.th/archives/3136>
- สกล หาญสุทธีวรินทร์. (11 พฤษภาคม 2548). **ซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ และลีสซิ่ง**. มติชนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2554, จาก <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q2/article2005may11p8.htm>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 17 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง สัญญาเช่า**. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟ.วิ้ง.
- สมบัติ เกริกชัยวัน. (2542). **การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติทางการบัญชีของธุรกิจลีสซิ่งตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 เรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว**. วิทยานิพนธ์ บช.ม., มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ อนันต์วัฒน์. (2554). **ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะภาษีหัก ณ ที่จ่ายและอากรแสตมป์สำหรับธุรกิจลีสซิ่ง เช่าซื้อ ผ่อนชำระ**. (เอกสารอัดสำเนา)
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2543). **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 การบัญชีเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อ ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ**. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟ.วิ้ง.
- สมเดช โรจน์ศรีเสถียร และคณะ. (2550). **เปลี่ยงบการเงิน มุมมองภาษีอากร**. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ เพรส.
- สิงห์ชัย อรุณวุฒิพงศ์. (2554). **มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 17 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง สัญญาเช่า และการจัดทำแนวทางการสอบบัญชีและกระดาษทำการตามคู่มือการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพคริสเตียน.
- สิจิตรา ตูลาเดชาพันธ์. (2549). **วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทย**. โครงการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://hdl.handle.net/123456789/5630>
- สุเทพ พงษ์พิทักษ์. (2556). **การบัญชีภาษีอากร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เซอร์กราฟฟิค 1991 จำกัด.
- สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า. (2553). **สถิติเปรียบเทียบการเติบโตธุรกิจจัดตั้งรายเดือนจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี ม.ค. 2553**. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดอุบลราชธานี
- อรพินทร์ อ่วมเพ็ง. (2548). **การบัญชีขั้นสูง 1**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อัญชลี วิรุฬห์จรรยา. **สัญญาเช่าธุรกรรมของการให้สินเชื่อที่ผู้ประกอบการควรพิจารณา**. วารสาร Executive Journal. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_12/pdf/aw013.pdf
- โอบพร คงประเสริฐ. (2547). **การทำข้อมูลทางบัญชีเพื่อบริหารธุรกิจในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าอิสระ บช.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.